

Era Joaquim Molas

"En silenciar a la *Universalis* el Sagarra novel·lista, el Sagarra de *Vida privada*, que planteja abans que ningú la necessitat d'una novel·lística catalana, el professor Molas ens descobreix el seu doble llenguatge: hi ha dues maneres d'entendre Sagarra, segons que es vengui aquí o a l'estranger."

Ja he descobert qui s'amaga darrere el nom de Jean Molas. Jean Molas, l'autor de l'article sobre la "Littérature catalane" aparegut a l'*Encyclopaedia Universalis*, no és altre que el catedràtic i crític literari Joaquim Molas. Per què firma Jean i no Joaquim? Vés a saber; potser és pura coqueteria, com és el cas de l'actor Josep Maria Flotats que a França es fa dir José. Si vaig escriure una crònica titulada "Qui és Jean Molas?" (EL TEMPS, núm. 508), no ho vaig fer per rifar-me de Joaquim Molas, i menys encara per crear problemes al meu estimat Eliseu Climent que amb l'empenta que porta es veu obligat a fer un bon paper gairebé amb tothom. Ho vaig fer perquè el tema que em va proposar el meu fill Josep —la imatge que de la nostra literatura donen les enciclopèdies i els diccionaris literaris d'altres països— em va semblar un bon tema, en el qual es barreja la informació i la reflexió, i més encara després de llegir l'article de Jean Molas i de Mathilde Bensoussan a la *Universalis*.

Pel que fa a l'article de la professora Bensoussan, sospito que aquesta senyora es va posar en contacte amb els literats i els intel·lectuals de Catalunya un cop mort el meu pare (1961), o potser una mica abans, quan "per una sèrie de complexes raons que no són del cas, [Sagarra] perdé la confiança del públic i el prestigi que, en el conjunt de la seva obra, havia aconseguit de fer-se" (Joaquim Molas, *La literatura catalana de postguerra*. Barcelona, Rafael Dalmau, editor, 1966).

A la senyora Bensoussan, els seus amics i coneguts de Barcelona li devien haver dit que Sagarra, en tornar de França, dos anys després d'acabada la guerra, es va convertir en un ésser anacrònic, una mena de diplodocus claudelià (Molas qualifica l'"inacabable" *Poema de Montserrat* d'"una de les baluernes més ensopides d'aquest segle"); i, amb el pas dels anys, en un "aristòcrata desmenjat", per acabar, al final de la seva vida, essent "un escriptor aïllat i, per dir-ho així, només escoltat pels grups oficials" (Molas, *La literatura catalana de postguerra*).

Això explicaria per què la senyora Bensoussan va dedicar 20 línies del seu article a Maria Aurèlia Capmany, 19 a Foix, 10 a Pla i cap al meu pare. La senyora Bensoussan va escriure el seu famós article des d'una perspectiva històrica i *engagée* i, hem de suposar-ho, després de prendre's un Bloody Mary a la Cucafera amb l'autora de *Feliçment jo sóc una dona*; un Bloody Mary que, pel que sembla, li va arribar al cor. Comprenc l'entusiasme de la senyora Bensoussan i confesso que si, en una situació sem-

blant, hagués tingut la sort de trobar-me amb la Colette, en el seu pis de la place Royale, davant un vell Sauternes (un Rayne-Vigneau del 1945, per exemple) jo també hauria picat i hauria dedicat, no 20 línies, sinó una pàgina més de les dues que Louis Forestier dedica, a la *Universalis*, a l'autora de *Sido*.

Ara bé, en el cas de l'article de Joaquim Molas les circumstàncies són una mica diferents. Encara que el professor Molas no va ser mai sant de la devoció del meu pare (i menys encara Josep Maria Castellet, que amb Molas formaren la cèlebre *pareja* que als anys 60 i 70, amb la seva mirada enxarolada i sempre vigilant, prenien cura que el ramat literari català no s'allunyés del recte camí, un caminet ribetejat per gladiols marcusians i per clavellines lukácsianes); encara que el professor Molas no va arribar mai a tastar les becaes que cuinava el meu pare, a diferència de la senyora Bensoussan, el professor Molas no era, i no és, cap ase i, en escriure a la *Universalis* sobre el Sagarra anterior al 1939 havia de saber perfectament que no el podia despatxar amb dues ratlles.

Darrerament (parlo del 1986), al professor Molas, la poesia i el teatre de Sagarra el deixen més aviat fred. És una sensació, una opinió que forçosament hem de respectar i respectem. Per al professor Molas, l'"important poète" ho és com a mite, mite substitutori de Verdaguer i de Guimerà; un escriptor que, per a unes àmplies majories de lectors i espectadors, ve a omplir el buit deixat per aquells dos monstres de la literatura catalana. Fenomen, doncs, sociològic: el mite o, si voleu, el cas Sagarra. Al professor Molas, de Sagarra li agraden les *Memòries* (1954), que considera una de les obres mestres de l'escriptor; li agrada *La ruta blava* (1964), "un extraordinari llibre de viatges"; i li agrada, l'interessa, *Vida privada* (1932), la qual valora com "una lectura molt positiva de Proust i que va molt més enllà de la simple crònica" de la Barcelona de l'Exposició Universal del 1929.

En silenciar a la *Universalis* el Sagarra novel·lista, el Sagarra de *Vida privada*, que planteja abans que ningú la necessitat d'una novel·lística catalana, el professor Molas ens descobreix el seu doble llenguatge: hi ha dues maneres d'entendre Sagarra, segons que es vengui aquí o a l'estranger. I un comença a sospitar que aquestes dues línies amb les quals Jean Molas despatxa Sagarra a la *Universalis* no són més que el secret desig d'afermar-se en allò que el professor Molas pensava, quaranta o trenta anys enrere: que aquell diplodocus claudelià no bellugaria mai més la cua. **Joan de Sagarra**